

СТАНОВИЩЕ
на дисертационен труд на тема: „**Финансово управление на
човешките ресурси във външнотърговските представителства:
проблеми и решения**“
с автор докторант Ралица Христова-Маринова,
катедра „Финанси кредит“ при СА „Д. А. Ценов“
от проф. д-р Стоян Проданов

Цел на изготвяне на становището: Становището е изготвено от професор д-р Стоян Проданов, съгласно Заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, № 1035 от 2 декември 2021 г. във връзка със защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Форма на докторантурата: Докторант задачна форма

Водеща обучението катедра: Катедра „Финанси и кредит“ при Факултет „Финанси“

Научен ръководител: Проф. д-р Андрей Захариев, катедра „Финанси и кредит“ към факултет „Финанси“ на СА „Д. А. Ценов“

Докторска програма: „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“ (Финанси)

I. Общо представяне на дисертационния труд, преценка на формата и структурата на дисертационния труд.

Представената за оценяване дисертация е изготвена в структура от три глави. В увода е развита проблемната област на изследване, както следва: актуалност, обект, предмет, теза, цел, задачи, работни хипотези и методология.

Дисертационният труд е в обем от 183 стандартни страници, вкл. 150 страници основен текст. Структурирана е във въведение, три глави, заключение и библиография. В изложението са представени 51 фигури и 11

таблици. Библиографията съдържа 62 източника. В заключението са представени основните резултати от дисертационния труд. Библиографската справка е по APA-стил. Основното съдържание и библиографската справка дават основание да се установи коректно спазване на изискванията за библиографско цитиране и библиографско описание. Приложена е декларация за достоверност и оригиналност.

По темата на дисертационния труд са направени 3 публикации, в това число и една студия, една статия и един научен доклад. Авторът е взел участие в три научни конференции с презентации по темата на дисертацията.

Представеното становище съответства на нормативните изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България и приложимите за СА „Д. А. Ценов“ вътрешни разпоредби.

За обект на изследването авторът се определя финансовото управление на човешките ресурси. Предметът на разработката е с фокус върху проблемите и решенията за финансово управление на човешките ресурси във външнотърговските представителства и българските фирмени филиали в съседна Румъния.

Изследователската теза, която се доказва в дисертационния труд е формулирана, както следва: „чрез установяване на проблемите, състоянието, нормативната рамка и тенденциите на пазара на труда могат да се предложат работещи решения за осигуряване с персонал и финансово управление на човешките ресурси във външнотърговските представителства и българските фирмени филиали в Румъния с оглед на изпреварващите показатели на северната ни съседка за конвергенция в рамките на ЕС и пазарна абсорбция.“

Целта на разработката е да се изследват проблемите и предложат решения за осигуряване с персонал и финансово управление на човешките

ресурси във външнотърговските представителства и българските фирмени филиали в съседна Румъния, като страна с изпреварващи показатели за конвергенция и пазарна абсорбция.

Конкретните задачи, поставени в разработката са:

Първо. Да се направи критичен преглед на теоретичните основи и финансови аспекти за международна мобилност на човешките ресурси.

Второ. Да се развият и структурират методическите основи на анализа на установяването и експанзията на български външнотърговски представителства и фирмени филиали в Румъния, базирано върху факторен анализ на човешките ресурси и специфика на трудовото законодателство.

Трето. Да се проведе емпирико-приложно проучване сред български външнотърговски представителства и фирмени филиали в Румъния с цел установяване на актуалното състояние на практиките за финансово управление на човешките ресурси в подкрепа на максимализацията на акционерното богатство.

На база на обекта, предмета, изследователската теза, цел и задачи са формулирани и следните **работни хипотези**:

Хипотеза първа. Международната мобилност на човешки ресурси е едновременна основна форма за създаване на човешки капитал и рационално действие по миграция с цел по-високо трудово възнаграждение, по-успешна кариера или форсажорни причини.

Хипотеза втора. Успешната експанзия и реализация на бизнес моделите за развитие на българските външнотърговски представителства и фирмени филиали в Румъния се основава на прецизен анализ и познаване на абсолютните и относителни предимства на двете икономики и позитивите от ангажиране на работна сила по българско или румънско трудово законодателство.

Хипотеза трета. Изграждането на мрежа от български фирмени филиали в Румъния изиска прецизен анализ на натрупания опит, трудности и специфики за вземане на най-рентабилни решения за

международнa експанзия.

II. Научна и съдържателна оценка на разработката

Дисертацията е структурирана в следните обособени части. Глава първа „Теоретични основи и финансови аспекти на международната мобилност на човешките ресурси“ е структурирана в два обособени части. В параграф първи се полемизира върху финансовите мотиви за международна мобилност на човешките ресурси по примера на България и Румъния. Прави се теоретичен преглед на изследванията в областта на международната мобилност на човешките ресурси в техния финансов аспекти емпирико-приложен анализ на предизвикателствата пред финансовото мотивиране на човешките ресурси за интернационална мобилност за обезпечаване функционирането на български външнотърговски представителства в Румъния. В параграф втори се оценява състоянието и потенциала на пазара на труда в Румъния, като основа за привличане на чуждестранни преки инвестиции.

Глава втора „Човешките ресурси като фактор за успешна експанзия на българските външнотърговски представителства и фирмени филиали в Румъния“ е структурирана в две обособени части. В параграф първи се изследват човешките ресурси, като ключов фактор в изграждането на трансгранични бизнес вериги по примера на България и Румъния. Направен е подробен анализ на нормативната основа за трудово контрастиране, съгласно правната рамка на румънското трудово законодателство. В параграф втори е осъществен подробен анализ на времеви редове от данни, отразяващи тенденциите в регионални показатели и по професии на трудовия пазар в Румъния, като основа за вземане на решения за навлизане на чуждестранни преки инвестиции и изграждане на външнотърговски представителства.

Глава трета „Изследване на практиките за финансово управление на човешките ресурси за изграждане на мрежа от български фирмени филиали

в Румъния е структурирана в шест обособени части. В параграф първи фокусът е върху структуриране на анкетно проучване и прецизиране на групировки от анкетирани български фирми в Румъния. В параграф втори се оценява бизнес профила на фирмите-респонденти. В параграф трети са систематизирани данните от анализа и оценката на практиките за трудово възнаграждение и оценяване на персонала в българските фирмени филиали в Румъния. Резултатите и изводите от проучването на процесите на подбор и обучение на човешките ресурси са изведени в четвърти параграф. В пети параграф са изследвани нагласите за техники на мотивация и параметри на текуществото на персонала. Резултатите от комплексната оценка за фирмите респонденти относно финансовото управление на човешките ресурси в среда на COVID-19 сред българските фирмени филиали в Румъния са посочени в параграф шести.

В заключението са представени основните резултати от дисертационния труд. Изведените са ключови обобщения и са формулирани насоки за бъдещи изследвания по темата. Към разработката са представени приложения и списък на цитираната литература (по APA стил).

III. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд.

1. Анализиране са тенденциите в регионални показатели и по професии на трудовия пазар в Румъния, като основа за вземане на решения за навлизане на чуждестранни преки инвестиции и изграждане на външнотърговски представителства.

2. Финансовото управление на човешките ресурси пряко влияе върху капитализацията (стойността) на дадена компания. Делът на нематериалните активи (марка, интелектуален потенциал на персонала, кадрова политика) в общите активи на българските фирмени филиали в Румъния нараства.

3. Финансовото управление на човешките ресурси като най- важната

„вътрешна компетентност“ на организацията е един от факторите, които осигуряват лидерство в конкурентната борба, тъй като това е едно от най-важните конкурентни предимства на организацията, то се превръща в гаранция за нейния успех и оцеляване в условията на засилена конкуренция.

4. Извършено е анкетно проучване доказващо, че компаниите могат да преминат от категорията на добрите, успешно работещи фирми, към категорията на лидерите в определен пазарен сегмент, основано на решения за задгранична експанзия в рамките на общия пазар на ЕС на свободно движение на хора, стоки и капитали.

IV. Обобщено заключение и оценка:

Представеният дисертационен труд за образователната и научна степен „доктор“ притежава изискваните по Правилника за РАС в СА „Д. А. Ценов“ количествени и качествени характеристики. Разработката съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Всичките 3 публикации са самостоятелни и подкрепящи популяризирането сред научната и професионална общност на основните приноси и постижения в работата на докторант Ралица Христова-Маринова.

Поради това препоръчам да бъде присъдена на докторант Ралица Христова-Маринова образователната и научната степен „доктор“ в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление: 3.8. Икономика; Докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (финанси)“.

17.1.2022 г.

Рецензент:

/Проф. д-р Стоян Проданов/